

Коломієць В.Ю.,
ад'юнкт кафедри кримінального права
та кримінології факультету підготовки
фахівців для органів досудового
розслідування ДДУВС

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАПОДІЯННЯ ТІЛЕСНИХ УШКОДЖЕНЬ

Одним із основних завдань держави в галузі кримінально-правової охорони прав людини є захист її життя і здоров'я. Конституція України в ст. 3 проголосила, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Заборона заподіяння тілесних ушкоджень – надзвичайно важлива справа сучасної соціальної правової, європейської демократичної держави. Здоров'я є природним благом і цінністю людини, що передається їй генетично і належить до найважливішого об'єкта кримінально-правової охорони. Право на охорону здоров'я – одне з основних прав людини, закріплене і гарантоване Конституцією України. Згідно зі ст. 49 Конституції України, це право забезпечується громадянам безкоштовною медичною допомогою, що надається державними і муніципальними установами охорони здоров'я, фінансуванням державних програм охорони здоров'я населення, розвитком державної, муніципальної, приватної охорони здоров'я і т.д. Держава гарантує охорону здоров'я кожної людини й іншим законодавчими актами, зокрема, кримінальним законом, що передбачає кримінальну відповідальність за злочини проти життя та здоров'я.

У ст. 1 Кримінального кодексу України передбачено, що основним завданням кримінального закону є правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина (життя, здоров'я) від злочинних посягань, зокрема ст.ст. 121,122,123,124,125, КК України Розділу II Особливої частини «Злочини проти життя та здоров'я особи».

Чинний Кримінальний кодекс України не містить визначення поняття тілесного ушкодження. Акцентуючи увагу на доцільності проведення комплексного монографічного дослідження проблеми кримінальної відповідальності за заподіяння тілесного ушкодження, просто неможливо оминати таке.

Мова йде про бланкетність кримінально-правових норм. У нашому випадку для з'ясування ступеня тяжкості тілесного ушкодження слід звертатися до Правил судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень (далі – Правила), затверджених наказом МОЗ № 6 від 17.01.1995. Таким чином, тілесні ушкодження – це порушення анатомічної цілості тканин, органів та функцій, що виникає як наслідок дії одного чи кількох зовнішніх ушкоджуючих факторів – фізичних, хімічних, біологічних, психічних. Дане

поняття тілесного ушкодження правильно по суті, однак, на наш погляд, має деякі неточності. На наше суб'єктивне переконання, якісно новий зміст Правил однозначно має отримати форму закону. Це буде відповідати Конституції України і потребам правозахисників. Більше того, тут потрібно звернути увагу не тільки на моральну застарілість цього нормативно-правового акта, тобто зміст, а і його форму. Шкода здоров'ю людини (найважливішим соціальним цінностям в державі) визначається на підставі наказу Міністерства, а не постанови Уряду.

Будь-яке тілесне ушкодження незалежно від ступеня його тяжкості в першу чергу заподіює шкоду здоров'ю людини. Законодавець, розкриваючи поняття «тілесне ушкодження», поза увагою залишає насильницькі дії, удари, побої, що пов'язані із заподіянням фізичного болю, при якому завдається шкода здоров'ю людини, але в таких випадках відсутні тілесні ушкодження, тому шкоду спеціалісти не можуть констатувати. Принципово правильним буде виключити з визначення тілесних ушкоджень насильницькі дії: удари, побої та інші дії, які заподіюють фізичний біль та моральні страждання. Поняття шкоди здоров'ю не міститься в чинному кримінальному законодавстві.

Шкода здоров'ю – це юридичний термін, що використовується в кримінальному законодавстві та інших галузях загального права різних країн. Визначення поняття «здоров'я» є фундаментальною проблемою сучасної кримінально-правової науки. Оскільки це поняття має багато аспектів і обумовлене багатьма чинниками, то вимагає для свого розв'язання комплексного підходу.

Вперше про здоров'я, як об'єкт невідчужуваних соціально-економічних прав людини, вперше було офіційно заявлено на міжнародній конференції ООН у Сан-Франциско в 1945 р. Так, у ст. 55 Статуту ООН здоров'я згадано у числі міжнародних економічних, соціальних та суміжних проблем, що пізніше отримали назву прав і свобод людини і громадянина, вирішенню яких зобов'язалася сприяти ця всесвітня організація.

У преамбулі Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) говориться, що здоров'я – це не тільки відсутність хвороб або фізичних дефектів, а стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя.

Здоров'я всіх народів є основним фактором у досягненні миру і безпеки і залежить від самого повного співробітництва окремих осіб і держав. Досягнення будь-якої держави в галузі покращення та охорони здоров'я представляють цінність для усіх.

Положення даних міжнародних договорів про право на здоров'я знайшли своє відображення в ЗУ «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Так, у ст. 1 даного Закону закріплюються державні гарантії на охорону здоров'я кожної людини відповідно до Конституції України і складається з цих основ та інших прийнятих відповідно до них актів законодавства, що регулюють суспільні відносини у сфері охорони здоров'я. У ст. 3 даного закону фактично дублюється поняття здоров'я, яке міститься в статуті ВООЗ, –

стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних вад.

У сучасній кримінально-правовій науці здоров'я розуміється дещо інакше, ніж у медичному сенсі.

Соціальне благополуччя, як частина здоров'я особистості, не є об'єктом кримінально-правової охорони. У певних випадках, при заподіянні шкоди здоров'ю певної тяжкості, дане благо може піддаватися порушенню, наприклад, у результаті непоправного знівечіння обличчя, позбавлення працездатності. В таких ситуаціях мова йде про порушення соціального благополуччя як наслідку, яке безпосередньо не впливає із суспільно небезпечного посягання, і, відповідно, знаходиться за межами складу злочину. Суспільство і держава завжди приділяли велику увагу проблемі здоров'я людини як об'єкта захисту від суспільно небезпечного посягання.

Тому правильне визначення поняття та змісту шкоди здоров'ю актуальне і в даний час. Таким є далеко неповний перелік підстав проведення дослідження відповідальності за посягання на здоров'я людини. Проте вже зараз однозначно можна стверджувати про те, що кількість подібних наукових праць повинна перерости у реальну якість кримінально-правового забезпечення життя та здоров'я людини.

Кононець В.П.,

канд. юрид. наук, доцент кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності ДДУВС

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОМІРНОСТІ ПОРЯДКУ ЗУПИНЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Відповідно до норм Закону України "Про Національну поліцію", поліція в межах своєї компетенції з метою охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення застосовує превентивні заходи.

Превентивний захід застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень та має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним.

Одним із превентивних заходів є зупинення транспортного засобу.

Закон передбачає чіткий перелік підстав для зупинення транспортного засобу поліцейським і здійснюється лише у разі:

- 1) якщо водій порушив Правила дорожнього руху;
- 2) якщо є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транс-